Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

29.9.2025

VN/30720/2024
VN/30720/2024-MMM-9

Ympäristövaliokunta tiistai 30.09.2025 klo 10.00

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Asiantuntijalausuntonamme koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 esitämme maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta seuraavaa.

Pääluokan esittely ja keskeiset muutokset

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,6 mrd. euroa, jossa on vähennystä 74 milj. euroa verrattuna vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon. Määrärahatasot politiikkalohkoittain ovat:

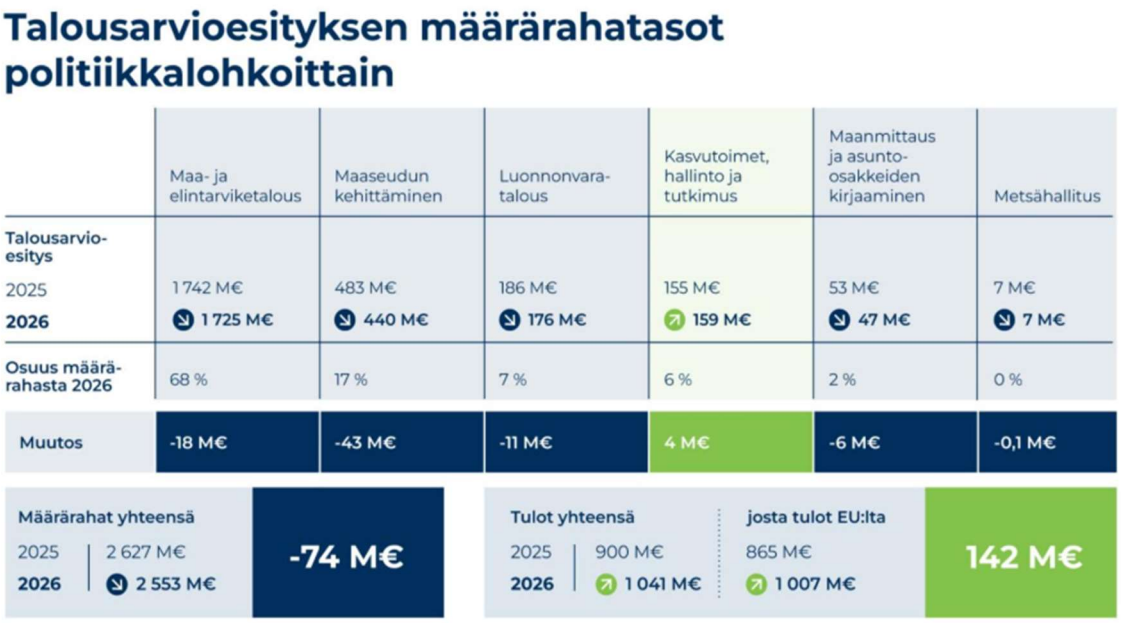

Maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden määrärahoista pääosa liittyy Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 toimeenpanoon Manner-Suomessa. Toimenpiteiden määrärahat on budjetoitu CAP-suunnitelman rahoitussuunnitelman mukaisesti ottaen huomioon pääministeri Orpon hallitusohjelman säästöt.

Maa- ja elintarviketalouden määrärahat vähenevät 17,9 miljoonalla eurolla 1 724,5 miljoonaan euroon vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennys johtuu pääosin alueellisen ja paikallisen maaseudun kehittämisen hallitusohjelmasäästön toimeenpanoon liittyvistä muutoksista. Luvun määrärahoin parannetaan biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kestävää ja kilpailukykyistä kasvua, edistetään tuotantopanosomavaraisuuden kasvua sekä turvataan vastuullisella toiminnalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Maaseudun kehittämisen määrärahat vähenevät 43,0 miljoonaan eurolla 440,0 miljoonaan euroon vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Muutos johtuu tuki- ja korvausjärjestelmien

Postiosoite / **Postadress** / **Postal Address**: Maa- ja metsätalousministeriö, PL 30, 00023 Valtioneuvosto
Käyntiosoite / **Besöksadress** / **Office**: Hallituskatu 3 A, Helsinki
Puhelin / **Telefon** / **Telephone**: 0295 16001, +358 295 16001
Faksi / **Fax** / **Fax**:
s-posti, internet / **e-post, internet** / **e-mail, internet**: kirjaamo.mmm@gov.fi

määrärahojen suunnitelman mukaisista muutoksista vuosien välillä, kertaluonteisten määrärahojen poistumisesta sekä hallituksen keväällä 2025 päättämistä lisätoimista. Maaseudun kehittämisen tavoitteena on maaseutualueiden potentiaalin hyödyntäminen, elinvoimaisuuden lisääminen kestävällä tavalla sekä kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistaminen.

Luonnonvaratalouden ja Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat vähenevät 10,9 miljoonaan eurolla 182,7 miljoonaan euroon vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennykset johtuvat pääosin hallitusohjelman mukaisista sopeutustoimista sekä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston 2021—2027 ohjelman mukaisesta muutoksesta. Luonnonvaratalouden muodostavat kala-, riista-, metsä- ja vesitalous sekä yleiset luonnonvara-asiat. Luonnonvaratalouden tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö sekä niihin liittyvien riskien hallinta.

Kasvutoimien, hallinnon ja tutkimuksen määrärahat kasvavat 4,1 miljoonalla eurolla 158,6 miljoonaan euroon vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kasvu johtuu pääosin T&K-lisäyksistä ja palkkausten tarkistuksista.

Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen -luvun määrärahat vähenevät 5,8 miljoonalla eurolla 47,3 miljoonaan euroon vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennys johtuu pääosin huoneistotietojärjestelmän EU:n elpymis- ja palautumistukiväline RRF-rahoituksen päättymisestä.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tulot ovat yhteensä 1 041,2 miljoonaa euroa, jossa on kasvua 141,6 miljoonaa euroa verrattuna vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon. Tuloarvion muutos johtuu pääosin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2022 viimeisten maksujen tuloutumisesta sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 toimeenpanon vilkastumisesta johtuvasta ajoitusmuutoksesta.

Hallinnonalan julkista taloutta vahvistavat säästötoimenpiteet

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa vahvaa osallistumista julkisen talouden välttämättömään sopeuttamiseen. Säästöjä ei kuitenkaan kohdenneta ruokaa tuottavaan maatalouteen. Yhteensä hallinnonalan vastuulla on ensi vuonna 142,3 miljoonan euron suuruinen valtion budjettia vahvistava kokonaisuus, jossa on kasvua vuoden varsinaiseen 2025 talousarvioon nähden 65,4 miljoonaa euroa. Säästötoimenpiteet rakentuvat hallitusohjelman, kevään kehysriihen 2024, puoliväliriihen 2025 ja budjettiriihen 2025 päätöksien pohjalta. Sopeuttamistoimet jatkuvat hallinnonalalla suurimmalta osin vähintään vuoteen 2028 saakka.

Maaseudun kehittämisen hallitusohjelmasäästö kasvaa 26,7 miljoonalla eurolla 54,8 miljoonan euroon, mihin liittyvät säästötoimenpiteet toteutetaan CAP-suunnitelman tavoitteita vaarantamatta. Leikkauksen toimeenpanon johdosta talousarvioesityksessä on huomioitu eräitä aiemmissa vaiheissa toteutettuja uudelleenbudjetointeja, jotka on toteutettu vuosien 2021-2027 rahoituskauden kokonaisrahoituksen rajoissa. Muutoksilla varmistetaan hallitusohjelman säästön toteuttaminen CAP-suunnitelman 2023-2027 tavoitteet huomioiden ja EU-rahoituksen tuloutuminen Suomelle varmistaen.

Valtionavustussäästöt ja eräät muut hallinnonalaa koskevat sopeutustoimet kasvavat 6,5 miljoonalla eurolla 40,1 miljoonaan euroon johtuen etenkin kehysriihessä 2024 päätettyjen hevostalouden edistämisen leikkauksen kasvusta sekä EMKVR-hallitusohjelmasäästöstä.

Metsähallituksen voiton tuloutuslisäykset kasvavat sopeuttamistoimien johdosta 13,0 milj. eurolla 24,0 miljoonaan euroon. Voiton tuloutuksen kokonaistavoite vuodelle 2026 on yhteensä 138,0 milj. euroa, jonka asettamisessa on huomioitu Metsähallituksen kustannustehokkuuden nostaminen ja puun hintakehitys. Muutokset eivät edellytä Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmissa asetettujen hakkuutavoitteiden nostamista.

Hallitusohjelman mukaisia tuottavuusohjelman toimenpiteitä sekä muita toimintamenosäästöjä on kohdistettu hallinnonalalle vuoden 2026 talousarvioesityksessä yhteensä 23,4 miljoonaan euroa. Vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna toimintamenosäästöt kasvavat 19,2 miljoonaan euroa. Merkittäviltä osin tuottavuusohjelmaa toteutetaan hallinnonalan omilla toimenpiteillä, joita ovat mm. tehtävien priorisointi ja kehittäminen, hankintatoimen tehostaminen, kertaluonteiset erät ja tulojen lisääminen.

Ympäristövaliokunnan toimialaan liittyvät nostot talousarvioesityksestä

Ilmastolain toimeenpano: maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma ja ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma

- Ilmastolain mukaisten maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) ja kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) valmistelun, toimeenpanon ja seurannan edellyttämiin tietotarpeisiin ja selvityksiin on käytettävissä 0,8 milj. euroa momentilla 30.40.22.

- Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden toimeenpanolle ei ole esitetty määrärahakohdennuksia. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimeenpanoa on tehty esimerkiksi metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmän (METKA), Metsähallituksen omistajapoliittisten linjausten, kansallinen metsästrategia 2035:n (KMS2035) ja yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) toimeenpanon kautta. Näiden instrumenttien ensisijainen tavoite ei kuitenkaan ole maankäyttösektorin ilmastotoimien toimeenpano

- Metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamisen toimenpidepaketille esitetään lisärahoitusta. Paketti kattaa metsien kasvutoimien ja päästövähennystoimien normiohjauksen, taloudellisen ohjauksen ja niitä tukevan informaatio-ohjauksen valmistelun ja toimeenpanon. Paketin toimeenpano vahvistaa metsien kasvua ja ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä tukee ilmastolain tavoitteiden saavuttamista sekä tukee kansallisen metsästrategian ja metsäalan vähähiilitiekarttojen toimeenpanoa. Metsätalouden kannustejärjestelmä Metkaan (mom. 30.40.44) esitetään 3,5 milj. euron lisäystä turvemaiden terveyslannoitukseen. Turvemaiden tuhkalannoituksella voidaan lisätä puuston kasvua 1–3 kuutiometriä hehtaarilla vuodessa 20–30 vuoden ajan. Kivennäismailla metsän kasvatuslannoitus on taloudellisesti kannattavaa toimintaa ja sitä voidaan edistää markkinaehtoisesti mahdollisesti myös jakeluvelvoitteen joustomekanismin kautta. Lisäksi momentille 30.40.22 esitetään 0,7 milj. euron lisäystä metsätuhojen ennaltaehkäisyn ja seurannan vahvistamiseen. Toimilla lisätään metsäalan toimijoiden ja metsänomistajien tietoa ja osaamista metsätuhoista sekä keinoista, joiden avulla niihin ja muihin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin voidaan varautua ja riskejä hallita ennakoivasti.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma (METSO)

- METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. Metsänomistajien keskuudessa METSO-ohjelmalla on hyvä maine ja vapaaehtoiselle suojelun rahoitukselle on kysyntää. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä momentille 30.40.45 esitetään METSO-ohjelman toimeenpanoon yhteensä 9,3 milj. euroa, josta ympäristötukeen kohdennetaan noin 7,3 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 2 milj. euroa. Määräraha säilyy kuluvan vuoden tasolla. Vuonna 2026 otetaan käyttöön uudet valtuudelliset työlajit suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Työlajeilla kokeillaan tulosperusteisten tukien käyttöä luonnonhoidossa. Valtuutta näihin ehdotetaan 800 000 euroa.

- Vuonna 2025 määrärahalla voidaan toteuttaa METSO-toimenpiteitä noin 4 000 hehtaarin alueella. METSO-periaatepäätöksen tavoitteena on vuoden 2025 loppuun mennessä suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. METSOn toteutumisaste tulee olemaan noin 85 % vuoden 2025 loppuun mennessä.

- Esitys uudeksi METSO-ohjelmaksi on vuosille 2026-2040 on lausuntokierroksella. Ohjelmalla jatketaan maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvaa metsien suojelua ja se laajenee myös pysyvän suojelun osalta koko maahan.

HELMI-elinympäristöohjelma

- Helmi-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä.

- Ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa. Maa- ja metsätalousministeriön vastuulle kuuluvat muun muassa soiden ennallistaminen, lintuvesien ja –kosteikkojen kunnostukset ja hoito, perinnebiotooppien ja metsäisten elinympäristöjen kunnostukset ja hoito sekä pienvesi- ja rantaluonnon kunnostukset. Tavoitteena on myös edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista.

- Ohjelman toimeenpano tulee olemaan keskeinen osa Suomen toimia EU:n biodiversiteettistrategian toteuttamiseksi elinympäristöjen hoidossa ja ennallistamisessa.
- Vuoden 2026 talousarvioesitys sisältää määrärahaa Helmi-ohjelman toimeenpanoon 1,7 milj. euroa momentilla 30.40.45 ja 1 milj. euroa momentilla 30.40.50. Määrärahoilla toteutetaan yksityismaiden toimenpiteitä: soiden ennallistamista, vesien palauttamista suojelusoille, suojelualueiden ulkopuolisten lintukosteikkojen kunnostamista SOTKA-hankkeessa sekä linnuston rauhoitus- ja levähdysalueverkoston täydentämistä ja vieraspetojen torjuntaa ympäristöhallinnon kunnostamien lintuvesien ympäristössä yhteisrahoituksella ympäristöministeriön kanssa sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaa. Lisäksi kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita suojelualueiden ulkopuolella.

Vaelluskalakantojen elvyttämisohjelma (NOUSU)

- NOUSU-ohjelma on ollut merkittävässä roolissa erityisesti uhanalaisten ja vaarantuneiden lohikalakantojemme elvyttämisessä.

- MMM:n vastuulla oleva ohjelma toteuttaa monimuotoisia vaelluskalojen kulku- ja elinmahdollisuuksia parantavia virtavesihankkeita. Lisäksi ohjelma on tukenut laajasti vaelluskalahankkeisiin liittyvää tutkimus- ja kehittämistyötä sekä tarvittavia pilottihankkeita. Hankevesistöt ja tukikohteet vaihtelevat pienten jokien esteiden poistosta aina suurten, rakennettujen jokien vaellusratkaisuihin. Ohjelmaa rahoitetaan momentilta 30.40.31.
- Vuoden 2026 talousarvioesityksessä ohjelman toteuttamiseen on käytettävissä määrärahaa 2 milj. euroa. Määräraha säilyy vuoden 2025 tasolla.

Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät

- Maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen esitetään määrärahaa 7,007 milj. euroa momentille 30.64.50. Määräraha pienenee 0,127 milj. eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna lähinnä valtiontalouden sopeutustoimien johdosta.

- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien vuotuinen rahoitus tulee edelleen pienenemään tulevina vuosina valtionhallinnon tuottavuusohjelman ja toimintamenosäästöjen takia. Hallitusohjelman mukaisesti tuottavuusohjelma koskee valtion virastoja sekä muita erikseen mainittuja julkisen sektorin toimijoita ml. Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä.

- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien perusrahoitus on niukka lisääntyneisiin tehtäviin nähden. Tilanne on haasteellinen erityisesti erävalvonnassa ja kalastuksen hoidon tehtävissä. Erävalvonnan tarvetta on lisännyt kävijämäärien voimakas kasvu Metsähallituksen ylläpitämissä luonto- ja virkistyskohteissa. Maa- ja metsätalousministeriön momentilta rahoitetaan myös ympäristöministeriön vastuulle kuuluvien kansallispuistojen erävalvonta. Uudet kansallispuistot ovat osaltaan lisänneet erävalvonnan tarvetta.

- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ovat talousarvioesityksen momentilla 35.10.52.

Vesiensuojelu

- Vesiensuojelua toteutetaan useilla eri keinoilla ja määrärahakohdennuksilla. Ao. momenteilta rahoitettavat toimenpiteet ovat usein monitavoitteisia, ja vesiensuojelutavoitteet ovat yksi saavutettavista hyödyistä. Tällaisia ovat mm. EU:n yhteisen maataloustukijärjestelmän keinot (CAP 2023-2027), vesistöjen käyttö ja hoito (30.40.21), vesistön ja vesiympäristön käyttöä koskevat avustukset (30.40.31), EMKVR-ohjelman mm. kalastuksen tuet (30.40.62) ja metsäluonnon hoitohankkeisiin sisältyvät vesiensuojeluhankkeet (30.40.45).
- Ravinnekierrätyksen tehostuminen vähentää merkittävästi vesistökuormitusta. Tätä tavoitetta tukevat:

- Saaristomeriohjelman toteuttaminen sekä biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien vauhdittaminen, (siirto momentilta 30.10.40 momentille 30.40.29), TAE 2026: 0,6 milj. euroa
- ravinnekierrätyksen edistäminen ravinnekiertotuella, (momentti 30.20.49), TAE 2026: 5 milj. euroa
- ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartan valmistelu (siirto momentilta 30.01.40 momentille 30.20.49), TAE 2026: 0,45 milj. euroa

Ennallistamisasetus ja kansallinen ennallistamissuunnitelma

- EU:n ennallistamisasetus tuli voimaan 18.8.2024. Suomella on nyt kaksi vuotta aikaa laatia kansallinen ennallistamissuunnitelma.
- Ennallistamisen toimeenpanoon ei tämänhetkisen tiedon mukaan ole tulossa erillistä EU-rahoitusta. Ennallistamistoimiin liittyen korostetaan mahdollisuutta hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä ennallistamistoimien rahoitukseen. Ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttänee olemassa olevien politiikkainstrumenttien ja ohjelmien (esim. METSO, HELMI, NOUSU, SOTKA) rahoituksen kasvattamista tulevina vuosina. Tarpeet täsmentyvät ennallistamissuunnitelman valmistelun myötä.
- Parhaillaan kartoitetaan ennallistamissuunnitelman edellyttämiä tieto-, selvitys- ja seurantatarpeita. Luonnonvarakeskukselle ja Suomen ympäristökeskukselle osoitettiin hallituksen puoliväliriihen yhteydessä yhden miljoonan euron vuosittaiset T&K -lisärahoitukset (momentti 30.01.05 ja 35.01.04). Tarkoituksena on kohdentaa lisärahoitusta nimenomaan ennallistamissuunnitelman valmistelun, toimeenpanon ja seurannan edistämiseen.

Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen

- Kasvu- ja kuivikemateriaalien saatavuuden turvaamiseen osoitetaan 2,0 miljoonaa euroa kohdistuen TKI-hankkeisiin sekä kasvualusta- ja kuiviketuotannon tuotantomittakaavan investointien tukemiseen (momentti 30.20.49). Määrärahalla turvataan kotimaisten kuivike- ja kasvualustamateriaalien saatavuutta, laajennetaan materiaalivaihtoehtoja mm. turvetta täydentävien ja korvaavien kasvualusta- ja kuivikemateriaalien kehittämisellä, lisätään alan osaamista, tuotekehitystä ja tuotantoa sekä edistetään omavaraisuutta.

Luonnonvaraneuvos Heikki Piiparinen

Jakelu Eduskunnan ympäristövaliokunta